

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія

РЕАЛІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

*Матеріали навчально-наукової конференції
з міжнародною участю
25 березня 2021 року*

ПОЛТАВА – 2021

дисципліни. Крім переліку існуючих обов'язкових навчально-методичних видань, з метою кращого розуміння та засвоєння матеріалу для студентів викладачами кафедри підготовлені зразки судово-медичної документації, зокрема: «Акти судово-медичного дослідження(обстеження)», «Висновок експерта» за темами практичних занять, із врахуванням дослідження об'єктів біологічного походження, які досліджуються та підлягають вирішенню експертних завдань із різних відділів та відділень бюро судово-медичних досліджень, тобто експертної установи. Також, нові технології навчання широко використовуються в навчальному процесі. Так, наприклад, додатково для кращого розуміння предмету, використовується сценарій судового засідання за участю лікаря судово-медичного експерта. Також широке використання ілюстративного матеріалу за темами практичних занять, лекцій та демонстрація вологих препаратів та муляжів, які зібрані в музеї кафедри, з викладеними на практичних заняттях викладачем алгоритмами опису, а також послідовним закріпленням кожним студентом типового самостійного завдання забезпечує достатній рівень теоретичних знань та практичного їх застосування [3].

Активне використання ілюстративного матеріалу та обов'язкової судово-медичної документації запроваджено для чіткого розуміння експертних завдань, прав та обов'язків також лікаря-експерта, що передбачено чинним законодавством в Україні, також використовуються мультимедійні презентації, відеофільми про роботу відділень та особливості досліджень об'єктів судово-медичного дослідження, специфіку ідентифікаційних досліджень тощо. Перераховані технології навчання разом з підручниками, навчальними посібниками та рештою навчально-методичних засобів надають можливість покращити ефективність навчального процесу, а також підвищують як науковий, так і практичний інтерес до предмета. Також науково-педагогічними працівниками кафедри була розроблена анкета для студентів, яка узгоджена була з співробітниками деканату та передбачала ряд питань, що сприяли аналізу проведеної навчально-методичної роботи під час вивчення предмету [2,4].

З початком пандемії Covid-19 запроваджена змішана та дистанційна форми навчання розширила можливості використання сучасних он-лайн платформ. На кафедрі, як в минулому навчальному році так і нинішньому для проведення практичних занять використовували платформи Zoom та Google classroom. Використані дані технології навчання виявилися дуже зручними, в першу чергу, для студентів і показали достатній рівень засвоєння та отримання знань [5].

Вся необхідна інформація для студентів представлена на сайті кафедри. Крім того, кожен студент може отримати консультацію від любого викладача за всіма темами, обґрунтування та пояснення тестових завдань.

Список використаної літератури

1. Черняк В.В. Актуальні проблеми й основні аспекти викладання судової медицини студентам вищих медичних закладів / Черняк В.В., Дев'яткін О.Є., Нікіфоров А.Г., Мустафіна Г.М. // Актуальні проблеми контролю сучасної вищої освіти медичної освіти в Україні: Матеріали навчально-науково конференції з міжнародною участю 21 березня 2019 року. – Полтава, 2019. – С.238-239.
2. Черняк В.В. Формування експертного компоненту лікарського мислення під час вивчення судової медицини / Черняк В.В. // Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кадрів у сучасних умовах: матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю. – Полтава, 2015 – С.260-262.
3. Черняк В.В. Актуальні питання контролю знань студентів із судової медицини / Черняк В.В., Дев'яткін О.Є., Нікіфоров А.Г., Мустафіна Г.М. // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Полтава, 2018. – С.242-243.
4. Нікіфоров А.Г. Основні критерії викладання судової медицини та роль викладача при підготовці сучасного лікаря / Нікіфоров А.Г., Черняк В.В., Дев'яткін О.Є., Нікіфоров А.Г., Мустафіна Г.М. // Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу: Збірник тез науково-практичної конференції з міжнародною участю, 17 травня 2019 року– Івано-Франківськ, 2019. – С.242-243.
5. Филенко Б.М. Аналіз змісту, засобів та методів дистанційного навчання на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом / Б. М. Филенко, Н. В. Ройко, І. І. Старченко, О. К. Прилуцький, Т. В. Новосельцева // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19–20 листопада, 2020 р. – Полтава, 2020. – С. 390–395.

РЕАЛІЇ Й ПЕРСПЕКТИВИ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ-МЕДИКАМ ЗА УМОВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Чечотіна С.Ю., Луценко Р.В., Сидоренко А.Г., Колот Е.Г., Луценко О.А.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено особливості викладання фармакології студентам-медикам за умов дистанційної форми навчання.

Ключові слова: дистанційна форма навчання, фармакологія, студенти-медики.

The article presents the features of teaching pharmacology to medical students in terms of distance learning.

Key words: distance learning, pharmacology, medical students.

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх лікарів відповідно до світових і загальноєвропейських стандартів задля посилення конкурентоспроможності вітчизняної вищої медичної освіти, оптимізації умов для міжнародної мобільності студентів-медиків і розширення можливостей українських медичних фахівців на вітчизняному й міжнародному ринках праці зумовлені проголошенням Україною курсу на євроінтеграцію. Саме тому в умовах стрімкого розвитку інноваційних технологій і доказової медицини, упровадження в практику роботи закладів охорони здоров'я нових методів лікування й діагностики захворювань, новітніх інформаційних і сучасних телемедичних технологій, що дають змогу працювати в єдиному професійному світовому чи європейському просторі, на часі гостро стоять питання реформування системи медичної освіти [2].

Загалом виділяють п'ять глобальних тенденцій, які, ймовірно, стануть фундаментальними в розвитку вищої

освіти в найближчі роки й десятиліття: міждисциплінарність, активні методи навчання, свобода й відповідальність, діджиталізація й змішана освіта, глобалізація [5].

Суттєво вплинула на систему вищої освіти в усьому світі пандемія CoViD-19. Більшість закладів вищої освіти перейшли на дистанційне або змішане навчання, очне навчання проводиться в невеликих групах та індивідуально, частина навчального процесу перемістилась у онлайн. Студенти змушені були залишити навчальні кімнати й «пересісти» за екрани гаджетів. Попри те, що викладачі наразі використовують елементи як онлайн-навчання, так і дистанційного, більшість із них не бачить різниці між цими форматами освіти. Однак освітні експерти наголошують на тому, що ці поняття варто розрізняти. Дистанційна освіта – це викладання на відстані, характерною рисою якого є те, що студент (учень) знаходиться поза закладом освіти й міжособистісне спілкування віч-на-віч відсутнє. Онлайн-навчання є варіантом синхронної дистанційної освіти, коли студенти (учні) мають бути присутніми одночасно з викладачем біля комп'ютерів. Ще рік тому неможливо було уявити здобування вищої медичної освіти дистанційно! Але реалії часу змушують викладачів це реалізовувати. Начальний 2020-2021 рік ми почали зі змішаної форми навчання, коли практичні заняття проводили в аудиторії, а лекції – дистанційно шляхом представлення матеріалів у вигляді презентацій на веб-сторінці кафедри. У зв'язку з погіршенням епідеміологічної ситуації в країні в жовтні ми перейшли на дистанційну форму.

Кафедра експериментальної та клінічної фармакології з клінічною імунологією та алергологією активно долучилась до роботи з організації дистанційної форми навчання здобувачів вищої освіти. На веб-сторінці кафедри створено розділ «Матеріали для дистанційного навчання». Для студентів медичного і стоматологічного факультетів із дисциплін «Фармакологія», «Клінічна імунологія», «Клінічна фармакологія» трьома мовами викладено методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичних занять і на занятті; методичні розробки лекцій; матеріали лекцій у вигляді презентацій; алгоритм самостійної роботи до теми практичного заняття.

На веб-сторінці кафедри вказані контакти викладачів кафедри (номери телефонів, e-mail) для консультацій під час дистанційного навчання. Викладачі використовують інформаційні платформи GoogleClassroom, Zoom, активно спілкуються зі студентами за допомогою додатків Viber, Skype, Telegram та електронної пошти. Студенти письмово виконують завдання в зошитах: написання конспекту, рецептів, виконують завдання для самоконтролю (заповнення таблиць, виконання ситуаційних задач, тестових завдань у форматі «Крок 1», «Крок 2»). Викладачі перевіряють надіслані студентами матеріали, консультують, пояснюють помилки, проводять усне опитування. Таким чином, практично з усіма студентами налагоджено зворотний зв'язок через електронні засоби комунікації. Карантин – не завада для навчання, а привід навчатися по-новому. Яка б ситуація не складалася, а давати знання студентам-медикам надважливо. В еру новітніх технологій на допомогу приходять інтернет-ресурси, платформи для онлайн-спілкування, соціальні мережі. Для багатьох викладачів це створює певні додаткові виклики, адже, окрім переформатування способу подачі навчального матеріалу студентам, необхідно опанувати нові навички в користуванні комп'ютером. Викладачі кафедри проводять онлайн-заняття, консультації, лекції, що є необхідним засобом для надання знань і вмінь студентам, а особливо для їх оцінювання.

Маємо й певні перешкоди в онлайн-навчанні. Це й обмеженість у часі використання програм, проблеми з інтернет-провайдером, швидкістю передачі сигналу та інші. Для клінічних дисциплін – відсутність можливості начального використання матеріалу.

Одним із методів організації дистанційного навчання на кафедрі стала інтернет-платформа GoogleClassroom, на базі якої викладач у віртуальному кабінеті створює відповідні GoogleКласи, куди можна завантажити матеріали з навчальної дисципліни і для підготовки студентів до заняття, і для перевірки рівня знань. Для контролю знань ми використовуємо тестові завдання, складені у форматі «Крок 1», а також запитання відкритого типу, які студенти виконують у online-режимі з обмеженням часу на відповідь.

Певні труднощі виникають при організації дистанційного навчання з іноземними студентами. Не всі студенти активно долучаються до співпраці з викладачами. Співробітники кафедри на електронні адреси або в чат, створений із групою, надсилають студентам навчальні матеріали, презентації, відеофільми за темами практичних занять, готують індивідуальні завдання, перевіряють надіслані студентами відповіді й дистанційно проводять консультації. Використання інформаційної платформи Zoom дозволяє оптимізувати навчальний процес і мотивувати студентів до оволодіння знаннями й практичними навичками.

З метою полегшення засвоєння навчальної дисципліни «Фармакологія» для студентів стоматологічного й медичного факультетів підготовлено «Силабус», в якому надано таку інформацію: мета, завдання, компетентності й результати навчання, формування яких сприяє навчальна компонента, структура дисципліни, тематичні плани лекцій і практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються; критеріїв оцінювання знань, матеріали для підготовки до підсумкових модульних контролів, семестрової підсумкової атестації, базова й допоміжна література. Активізація самостійної роботи студентів неможлива без ефективного системи педагогічного забезпечення. За умов інформатизації освіти збільшується значення інформаційно-комунікаційної компетентності спеціалістів.

Тому ми вважаємо, що впровадження в навчальний процес інформаційно-комп'ютерних технологій і цифрових освітніх ресурсів є основою підвищення якості освіти. Компетентне використання інноваційних технологій викладачем посилює педагогічний вплив на формування творчого потенціалу студента. Для виконання студентами позааудиторної самостійної підготовки нами розроблені методичні вказівки, в яких викладено актуальність теми, цілі навчання, теоретичні питання за темою заняття, завдання з медичної рецептури, тестові завдання трьох рівнів складності (авторські та з використанням бази «Крок 1»), ситуаційні задачі, графі логічних структур, літературні джерела. Активному опануванню інформації з предмета сприяє заповнення студентами таблиць, схем, складання ними алгоритмів щодо застосування лікарських засобів, їхніх побічних реакцій і взаємодії [1; 3].

Якість вищої освіти може бути забезпечена тільки за умови суворого дотримання академічної доброчесності. Адже академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання й провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (стаття 42 Закону

України «Про освіту») [4]. Тому зі студентами проведено бесіди щодо правил дотримання академічної доброчесності.

Отже, перехід на змішаний (дистанційний) формат навчання потребує перебудови освітніх підходів із боку викладачів і студентів. Викладачам необхідно призвичаюватись до виконання нової ролі тьютора, на якого покладається координація процесу навчання й надання індивідуальних консультацій. За умов сьогодення потрібно розвинути різні варіанти максимально індивідуалізованого «змішаного навчання» і «гнучкого навчання». Виникає необхідність вносити корективи в підготовку майбутніх лікарів. Перспективи покращення якості освіти в медичних ЗВО, викладання фармакології зокрема, ми вбачаємо в ефективній організації й інформатизації навчального процесу, упровадженні передових навчальних і наукових розробок у практику викладання, забезпеченні високого професіоналізму викладачів і створенні сучасної навчально-методичної бази.

Список використаної літератури

1. Актуальність організації ефективної самостійної роботи студентів при вивченні фармакології / С.Ю. Чечотіна, Р.В. Луценко, Т.О. Дев'яткіна [та ін.] // Медична освіта. – 2019. – №4. – С. 56-61. Режим доступу: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/view/10426
2. Беззуб І. Сучасний стан та перспективи розвитку медичної освіти в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://cutt.ly/0huLh21>
3. Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів при вивченні фармакології / Е.Г. Колот, С.Ю. Чечотіна, Р.В. Луценко, А.Г. Сидоренко // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, 23 березня 2017 р. – Полтава, 2017. – С. 75-76. Режим доступу: http://elibumsa.pl.ua/bitstream/umsa/9670/1/Kolot_innovatsiini_tekhnolohii.pdf
4. Стаття 42 Закону України «Про освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm
5. Черепанова Ю. Школа будущего: пять трендов, которые совершат революцию в высшем образовании. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/hivp>

РЕАЛІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ

Чорна І.О., Лігоненко О.В., Ярошенко Р.А., Зубаха А.Б., Стороженко О.В.

Українська медична стоматологічна академія

Дистанційне навчання – новий засіб реалізації процесу навчання, в основу якого покладено використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, що дають змогу навчатися на відстані без особистого безпосереднього контакту між викладачем і учнем, що нині актуально в умовах пандемії й карантину. Але суттєвим недоліком цього виду навчання студентів-медиків є неможливість опанування практичних навичок.

Ключові слова: дистанційне навчання, медична освіта, загальна хірургія, практичні навички.

Distance learning is a new means of implementing the learning process, which is based on the use of modern information and telecommunications technologies that allow learning at a distance without personal direct contact between teacher and student, which is now relevant in a pandemic and quarantine. But the inability to care out practical skills is the significant disadvantage of this type of training for medical students.

Key words: distance learning, medical education, general surgery, practical skills.

Вітчизняна система охорони здоров'я й освіти нині перебуває в пошуку шляхів виходу з кризової ситуації й побудови нової моделі, наближеної до європейських стандартів. Саме тому в умовах стрімкого розвитку інноваційних технологій і доказової медицини, упровадження в практику роботи закладів охорони здоров'я нових методів лікування й діагностики захворювань, новітніх інформаційних і сучасних телемедичних технологій, що дають змогу працювати в єдиному професійному світовому чи європейському просторі, на часі гостро стоять питання реформування системи медичної освіти.

Упродовж усього періоду існування незалежної України в освітньому секторі накопичувалися численні проблеми системного характеру, що призвели до зниження рівня знань і вмінь майбутніх спеціалістів і негативно позначилися на якості освітніх послуг, а отже, і на міжнародному іміджі й конкурентоспроможності української системи вищої медичної освіти. Уже сьогодні вчорашні студенти не можуть підтвердити диплом про вищу освіту в Ірані, Іраку, Сирії, Саудівській Аравії, Йорданії, Кувейті. Зниження рівня освіти сприяє тому, що до України дедалі менше їдуть на навчання. Більше того, дедалі більше українських абітурієнтів обирають навчання за кордоном. [1]

Ураховуючи ще й ситуацію з розповсюдженням коронавірусу, особливо гостро стоять питання правильного підходу до засвоєння знань студентами в умовах дистанційного навчання. Дистанційне навчання дасть багатьом змогу поєднати навчання й роботу, вирішить проблеми проживання й харчування в чужому місті, зменшить матеріальні витрати на проїзд до місця навчання.

Дистанційне навчання – новий засіб реалізації процесу навчання, в основу якого покладено використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, що дають змогу навчатися на відстані без особистого безпосереднього контакту між викладачем і учнем.

Застосування нових інформаційних технологій дозволяє забезпечити безперервність і наступність навчання, централізацію освіти з центром дистанційного навчання на базі головного навчального закладу й територіально віддалених навчально-консультаційних пунктів. Забезпечується контроль знань у дистанційному режимі (полегшується сама процедура атестації й виявлення «слабких місць» у знаннях), оперативно відновлюється методичне забезпечення навчального процесу, оскільки отримання методичних матеріалів на електронних носіях легше підтримувати в актуальному стані [4;3].